

Väiketootjate koostöövõimalused

Polli aiandusuringute keskus

18.04.2023

Uko Bleive

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

www.emu.ee
Eesti Maaülikool
Estonian University of Life Sciences

Eesti Maaülikooli Polli aiandusuuringute keskuse tegevusvaldkonnad

- 1945 puuviljade ja marjade sordiaretus ja kasvatustehnoloogiad
<https://sordivaramu.emu.ee/>
- 2008 puuviljade nüüdisaegsed säilitustehnoloogiad
- 2009 puuviljade ja marjade esmatöötlemine, tootearendus
- 2010-2014 kõrgema lisaväärtusega toodete arendus taimsest materjalist. Plantvalor

Puuviljade ja marjade sordiaretus

Puuviljade ja marjade kasvatustehnoloogiad

Säilitustehnoloogiad
Puuviljade ja marjade säilitamine

Töötlemistehnoloogiad
Puuviljade ja marjade töötlemine, tootearendus

Ekstraktsiooni-
tehnoloogiad,
analüüsid

Puuviljade ja marjade esmatöötlemise ning tootearenduse teenused

Tootmisteenuste jaotus	%
Puuvilja- ja marjamahlad	47,20
Püreed, smuutid, mehud	19,21
Mahlajoogid, nektar, glögid	11,20
Kuivatatud tooted, maiused	6,81
Moosid	6,51
Marjajahud	5,90
Toodete etiketistamine, pakendamine	1,21
Jookide gaseerimine (katsed)	
Seemneõlide kruvipressimine (katsed)	

Taimsete materjalide kuivatamine

Infrapuna-vaakumkuivati

Kondensatsioon kuivati

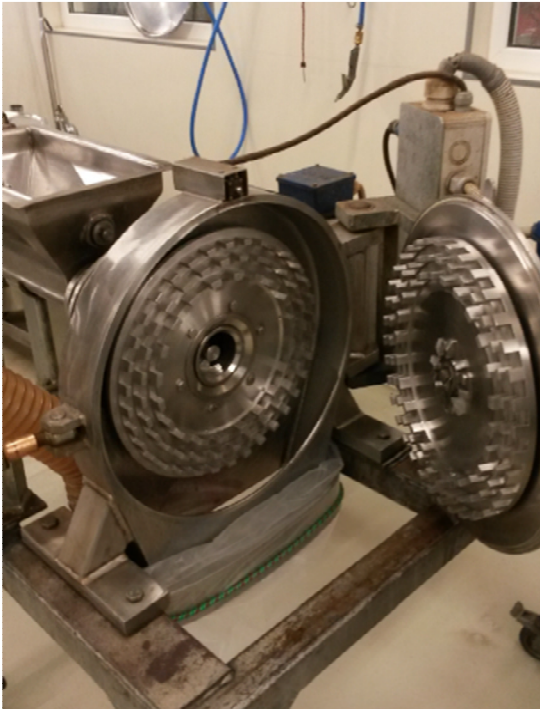
Laboratoorne
külmkuivati

Laboratoorne
pihustuskuivati

Taimsete materjalide peenestamine

Desintegraator veski

Szego veski

Laboratoorne lõikeveski

Teadmistepõhiste tervise- ja loodustoodete kompetentsikeskuses PlantValor pakume...

2. Tehnoloogia ja tootearenduslikud ülevaated.

Teaduskirjanduse ja teiste infoallikate abil ülevaadete koostamine lähtuvalt ettevõtjate vajadustest.

1. Konsultatsioonid.

Väga levinud. 2 tundi tasuta konsultatsiooni või suunatakse infoallikani. Vajadusel töö kirjandusega, mille tulemusena koostatakse protokoll, mis on tasuline.

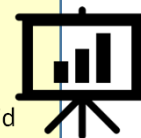
3. Väikesemahulised katsed ja analüüsid.

Võrdlemisi levinud. Lühiajaliste ja fokuseeritud katsete tegemine või näidismaterjali valmistamine ettevõtja soovil. Komplekseid tegevusi ei tehta.

4. Keskmise mahuga tootearendused.

Ettevõtjal on selge visioon ja võimalus finantseerida tootearenduse loogikast tulenevaid hädavajalike tegevusi. Valdavalt veel ettevõtte omavahenditest finantseeritav.

5. Suuremad lisarahastusega tootearendused.

Innovatsiooni osakute tootearendusprojektid. Pikemaajalised ja süvitsi minevad tööd, mis nõuavad kompleksseid tegevusi. Innovatsiooniosaku taotlejaks on ettevõtja, kuid aitame tootearenduse plaani ettevalmistamisel.

Millised etapid läbitakse tootearenduse protsessis ettevõtjatega?

1. Ettevalmistavad tegevused

Kliendi esmane kontakt (telefonikõne, e-mail, kohtumine). Esmane tootearendushuvi kirjeldamine.

Tootearenduse teema täpsustamine (kirja teel, kohtumised 2-4 korda). Tootearenduse teema hindamine.

Katseplaani koostamine, vajadusel kirjanduse läbitöötamine (sh. ekspertide kaasamine)

Eelarve ja hinnapakumise koostamine (vastavalt hinnakirjale), konsultatsioonid ettevõtjaga, lepingu koostamine.

2. Tootearendus

Materjalide kogumine, kirjanduse ja infoallikate koondamine. Eelkatsed.

Laboratoorsete katseseeriade läbiviimine, valikute tegemine. Kohtumised kliendiga.

Korduskatsed (pilootsed), sensoorsed ja instrumentaalsed analüüsid, säilivuskatsed, testid jm.

3. Jätkutegevused

Täiendava info jagamine ja nõustamine.

Tagasiside saamine kliendi edasistest plaanidest ja vajadustest

Pilootne katseliin tootearenduses

Mitme-
komponentsete
materjalide
segamine
(50 l).

Kõrgsurve ja
rootor-staator
homogeni-
seerimine,
kuumtöötlemine.

Kõrgsurve
homogeniseerimine.

Vedelike jäme- ja
peenfiltreerimine.
Villimine.

Vedelate toiduliste
toodete villimine ja
pakendamine
sachet tüüpi
kilepakenditesse.

Tänapäevased ekstraktsioonitehnoloogiad tootearenduses

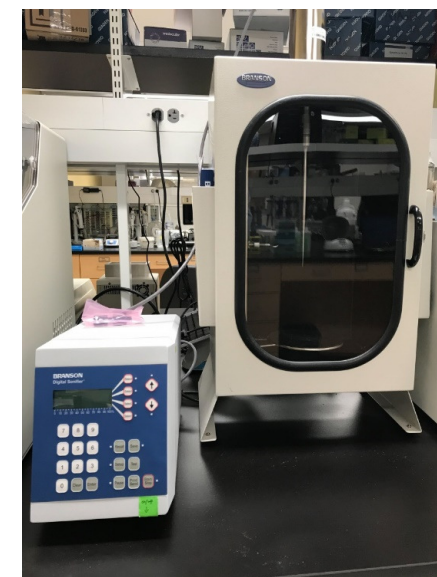
Ülekriitiline süsihappegaasi ekstraktsioon (SFE, SFF)

Taimsete materjalide vedelikekstraktsioon

Taimsete materjalide veeauru ja mikrolaine destillatsioon

Ultraheli kasutamine ekstraktsioonil

Analüüsid: esmane hinnang toorainele ja tootele

- ✓ Puuviljad, marjad ja nendest valmistatud tooted

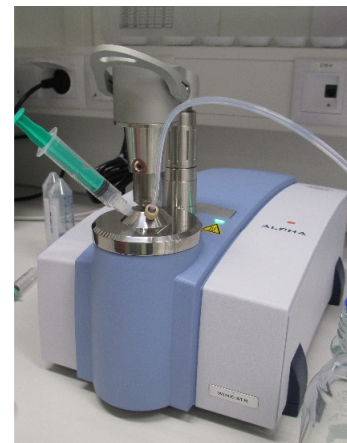
Tiitrimeetria

- ✓ Üldhappesus

Spektrofotomeetria

- ✓ Antioksidantsus
- ✓ Antotsüaanid
- ✓ Tanniinid

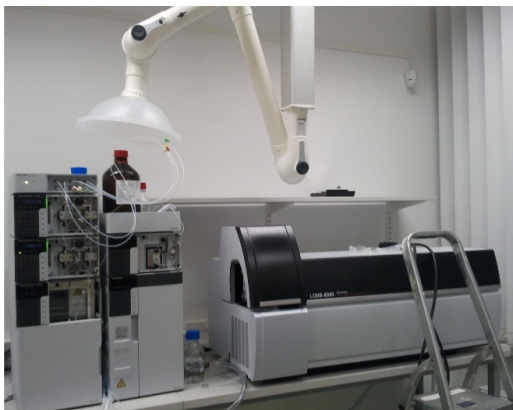
FT-IR veinipakett

- ✓ Prognoosväärtused
- suhkrud, happed,
alkohol

[Teenuste ja analüüside hinnakiri](#)

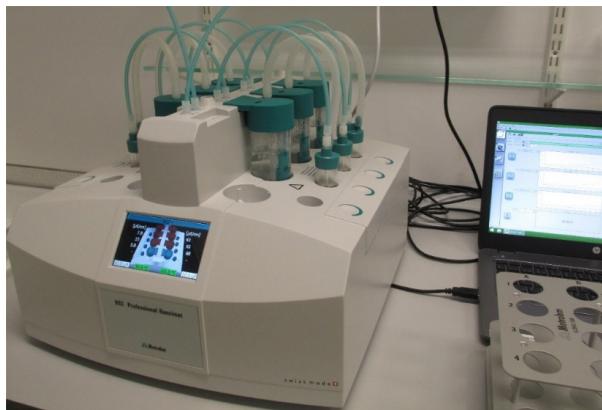
- ✓ Mahlad, veinid

Spetsiifilisemad analüüsid

Vedelikkromatograafia (HPLC)

- ✓ Polüfenoolid (üldsisaldus, profiil)
- ✓ Antotsüaanid (üldsisaldus, profiil)
- ✓ Vitamiinid
- ✓ Orgaanilised happed
- ✓ Triterpeenid
- ✓ Suhkrud

Rancimat

- ✓ Oksüdatiivne stabiilsus
- ✓ Õlid, kreemid, geelid jne

Füüsikalised parameetrid

- ✓ Viskoossus
- ✓ Värvus
- ✓ Tekstuur

[Teenuste ja analüüside hinnakiri](#)

Koostööprojektid ettevõtjatega

- Funktsionaalsete smuutide arendus
- Kasemahla kvaliteedi ja säilivuse uuring
- Põdrakanepi (*Epilobium angustifolium*) kuivekstrakti ja maitsestatud õlide arendus
- Kosmeetikatoode riskihindamine

RISK ASSESSTMENT

- Tootearendus kanepi seemnetest

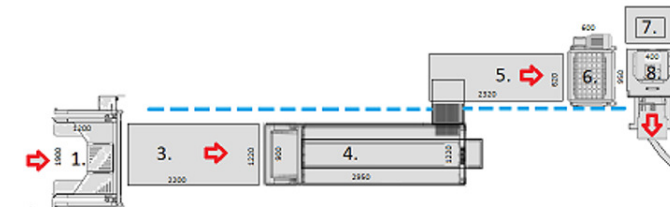
- Musta pässiku (*Inonotus obliquus*) ekstraktsiooni optimeerimine

- Vaarika seemneõli tootmisprotsessi arendus mahla pressimisjäädikdest

- Väiketööstusliku marja mahlade tootmise tehnoloogilise plaani koostamine

- Fermenteeritud köögiviljamahlade arendus

- Mahla ja kuivatatud pulbrite arendus maapirnist (*Helianthus tuberosus*)

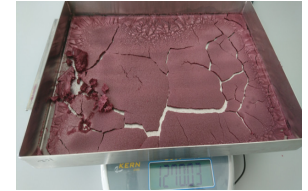
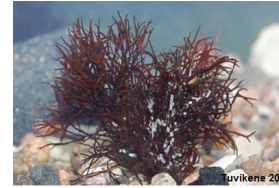
- Jätee arendus angervaksa (*Filipendula ulmaria*) õisikutest

- Porgandi ja kõrvitsa jääkide väärindamine

- Punavetikast fukoerütriini eraldamise tehnoloogilise lahenduse väljatöötamine

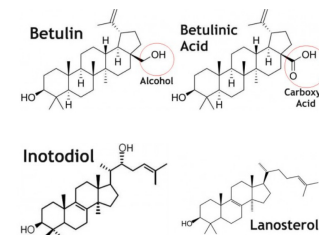
- Musta sõstra mahla pressjäägi kasutamine ja seemneõli kvaliteet 2020

- Väheväärtusliku peenkala väärindamine 2020

- Mustas pässikus (*Inonotus obliquus*) sisalduvate bioaktiivsete ühendite analüüsid 2021

- Õlleraba kasutusvõimaluste hindamine toidulisandina 2021

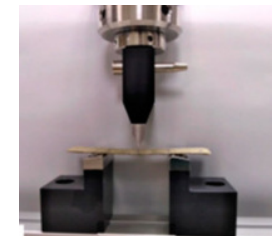
- Vegan jäätisepulbri arendus 2021

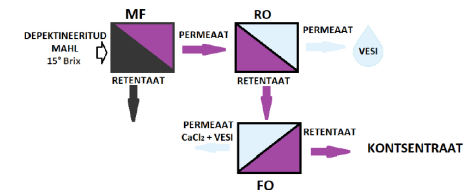
- Õlleraba väärindamine 2021-2022

- Punavetika kasutusvõimaluse hindamine survevormitud materjalide loomiseks 2023

- Mahlakontsentraatide valmistamise membraantehnoloogiad 2023

Õuna pressjääkide väärindamine 2023

Õunte pressjääk

Koored, seemned 38%

Viljaliha 62%

Koorte pulber

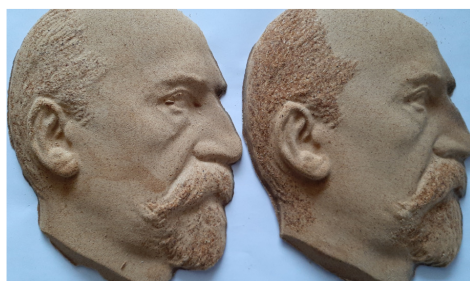
Seemned

Õuna moos

Õunajääkide survevormimine

Õuna kiudaine rikastamine ekstraktidega

Kontakt:
Polli aiandusuuringute keskus
Polli, Uus 2, Mulgi vald,
69108 Viljandimaa
polli@emu.ee
www.polli.ee
www.plantvalor.ee

Foto Elmo Riig